

HELG

FORBRUKER / VITEN
HISTORIE
UNDERHOLDNING

redaksjonen@agderposten.no 37 00 37 00

Rjukanfossen, i nedre del av Årdalen naturreservat i Åmli, er ett av mange verneområder i Aust-Agder. Bli kjent med flere verneområder.

SIDE 28-29

.....
**DALYKKEN
VARI-SKILTER**

SIDE 26-27

.....
**FEM ÅRS JOBB
OPP TIL DOMS**

LES I MORGEN

Helt naturlig – også i

Vi omgir oss med vakker natur – og det er helt naturlig for oss å ha det slik. Turister som besøker Sørlandet lar seg begeistre over det mange av oss tar for gitt.

Vi gleder oss over svaberg og sjøsprøyt i skjærgården, vi plukker sopp og bær i skogen, og vi legger i vei på ski over fjell og vidde. Litt av dette mangfoldet er sikret for fremtiden gjennom naturvern.

Hvorfor naturvern? Man vet ikke hva man har før man mister det, blir det sagt. Når det gjelder natur, kan vi ikke ta sjansen på å finne ut hvordan det vil være å miste noe av det mest verdifulle som omgir oss. Hva om vi aldri kan få det tilbake? For å sikre sårbare og truede naturtyper, eller for å ta vare på landskapets egenart, er visse områder i landet vernet.

Lange tradisjoner. Det første stortingsvedtaket om vern av natur i Norge ble fattet 24. april 1884 og gjaldt statens kjøp av Laurvig bøgeskov i Vestfold. Det første vernevedtaket for Aust-Agder var en furuskog på Røyrtveit i Evje og Hornnes som ble vernet 21. juli 1917. Siden den gang har vernarbeidet blitt lovfestet gjennom flere lover, og sist gjennom naturmangfoldsloven av 2009. Norge har til sammen ca. 2 700 naturvernområder på fastlandet og Svalbard. Av disse finner vi 105 i Aust-Agder.

God tur. Mange av disse verneområdene er flotte turmål. I en serie artikler vil vi presentere et utvalg attraktive områder som i dag er vernet. Kanskje vil noen av artiklene inspirere deg til å oppsøke nye steder i fylket, og bidra til at du får nye, sterke naturopplevelser. Noen av verneområdene er tett ved der folk bor, og noen er litt utenfor allfarvei.

Forvaltning av verneområdene. An-

svaret for å forvalte verneområdene har tradisjonelt vært en statlig oppgave, med Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet i de fleste områdene. I de senere årene har imidlertid intensjonen vært å overføre mer ansvar til kommunene, som fra 2010 har fått tilbud om å overta forvaltningen av nasjonalparker og større landskapsvernområder som kommunene har areal i. I Aust-Agder har vi et slikt interkommunalt verneområdestyre for Setesdal-Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde.

Skjøtsel og informasjon. For mange verneområder er det utarbeidet forvaltningsplan som et praktisk hjelpemiddel for å sikre en helhetlig forvaltning. I en del tilfeller er det behov for skjøtselstiltak for å ivareta områdets naturkvaliteter i samsvar med verneformålet. Egne skjøtelsesplaner kan si noe om hvilke tiltak som er nødvendige og hvordan disse skal følges opp, slik som slått, beiting og rydding av vegetasjon. I mange verneområder er det satt opp informasjonstavler som forteller om de spesielle naturkvalitetene som er vernet og hvilke hensyn publikum må vise.

Oppsyn. Statens naturoppsyn (SNO) er miljøforvaltningens operative feltorgan, som fører tilsyn med naturtilstanden og med at bestemmelsene i miljølovgivningen blir overholdt. SNO utfører tilsynet selv eller kjøper tjenester av andre for å utføre oppsynsoppgaver i verneområdene.

Artikkelforfatter:
Aslak Gotehus,
rådgiver,
Fylkesmannen i
Aust-Agder,
miljøvern-
avdelingen

Hisdal naturreservat i Bykle er en villmarkspreget fjelldal med skog- og heiområde og tradisjonelle fjellgarder og spesielle kjempefuruer.

Vår i skjærgården – her fra Auesøya landskapsvernområde i Grimstad.

FOTO: RUNE SÆVRE

fremtiden

som tidvis har hatt intensivt beite. I dag er området preget av fjellbjørkeskog og innslag av

FOTO: GRY GASBJERG ENGEMYR

FAKTA

Naturvernområder i Aust-Agder

● Denne artikkelen inngår i en serie artikler som presenterer et utvalg verneområder i Aust-Agder. Gjennom serien vil Agderpostens lesere bli bedre kjent med hvilke naturkvaliteter og turmuligheter området har.

- Vil du vite mer?
- naturbase.no – norgeskart med bl.a. verneområder og beskrivelser av disse
- miljostatus.no – omhandler en rekke miljøtemaer, også verneområder
- lovdata.no – verneforskrifter for alle verneområdene finnes her
- fylkesmannen.no – forvaltningsmyndighet for de fleste verneområdene
- svr.no – verneområdestyret for Setesdal-Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde

FAKTA

Forskjellige typer vern

Vern av natur deles opp i ulike kategorier ut fra hva som skal vernes og hvor strengt vernet skal være. I Norge skiller vi i dag mellom følgende vernekategorier:

● Nasjonalparker

Nasjonalparker er store naturområder med særegne eller representative økosystemer. De kan også være landskap uten tyngre naturinngrep. I 2013 gikk startskuddet for etablering av Raet nasjonalpark. Dersom alt går som planlagt, vil fylket vårt i 2016 få vår første nasjonalpark, langs kysten av Grimstad, Arendal og Tvedestrand.

● Landskapsvernområder

Landskapsvernområder er natur- eller kulturlandskap med stor økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi. I Aust-Agder har vi sju landskapsvernområder. Ett av disse finner vi på Auesøya i Grimstad kommune, en typisk sørlandsøy med et vakkert natur- og kulturlandskap og tilhørende plante- og dyreliv.

● Naturreservater

Naturreservater er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldsloven. De vernede naturkvalitetene kan være knyttet til barskog, edelløvsog, myr, våtmark eller sjøfugl. Myklandsvatna naturreservat i Froland kommune ble vernet etter storbrannen i 2008, og er ett av 97 naturreservater i fylket vårt. Dette skogsområdet er representativt for heilandskapet i indre Agder, og har særskilt verdi som referanseområde for undervisning og forskning etter brannen.

● Biotopvernområder

Et biotopvern beskytter leveområdet til bestemte dyrearter eller planter. Vi har kun ett område av denne typen i Aust-Agder, nemlig Steinsbuskardet-Hisdal biotopvernområde i Bykle kommune. Formålet med vernet er å sikre et særs viktig helårs leveområde med trekkveier og kalvingsområder for villrein i Setesdal Vesthei.

● Marine verneområder

Marine verneområder opprettes for å beskytte marine verneverdier, eller slike verdier som er økologiske betingelser for arter som lever på land. Det arbeides nå med det første marine verneområdet i fylket; Transekt Skagerrak, som vil dekke havområdet utenfor Tromøy og ut til Norskerenna.

Berse i Birkenes er en rik ferskvannsinnsjø omkranset av frodig vannvegetasjon og lauvsumpskog på land. Berse naturreservat ble vernet for å bevare et viktig våtmarksområde med rikt fugle-, dyre- og planteliv.

FOTO: HONORATA GAJDA

Fra Kalvøya – Ytre Tronderøya landskapsvernområde i Lillesand.

FOTO: JON KRISTIAN HAUGLAND